

AKTUELLT

i politik och samhälle

12
1/8
1961

I slutet av juni innan semestersommaren riktigt hade brutit ut blåste det hårda västliga vindar över de halländska sandstränderna. Det saltmättade vattnet rullade i vita brott upp emot dynerna. Röd flagg — varning för utåtsug — fladdrade från livräddningstornet och stranden låg tom. Lika tom som den urättna sardinburken!

— Finns det något värre än en badort i regn och storm, sa direktör *Hakon Wallberg*, chef för Tylösandsbolaget. Men snart byter väderleken. Och då har vi invasionen här. Då ser det ut som i turistbroschyren. Glittrande hav, solmättad strand, brunbrända semesterfirare. Stojande, sommarlediga ungar. Och fyllda hotell och restauranger.

Det kom sol innan *Aktuellts* utsände lämnade "det svenska sommarparadiset framför andra". Det var en radikalt förändrad bild! De ännu relativt fåtaliga semesterfirarna strömmade fram ur sina gömmen. Loja dyningar smekte den långa sandstranden. Det blev precis som broschyren berättar! Tylösand är ett paradiset. Och skulle vädrets makter ändå svika, så har Tylösandsbolaget betalat regnförsäkringspremie för varje gäst. Så vill det sig illa, så är det så väl ställt att man får betalt för att man har haft otur. Ett fiffigt arrangemang, som inte sällan gör att den otursförföljde försöker ännu en vecka på de inregnade pengarna. Nöjd gäst och nöjd baddirektör!

Ingen vill privatisera

Sedan 1948 är Aktiebolaget Tylösands Havsbad ägt av halmstadsborna själva via den kommunala förvaltningen. Av fotografen *Johan Hallberg* köpte stan 7 883 aktier, vilket dock inte är hela aktiestocken. Det finns 67 aktier på privata händer. En förkrossande majoritet ligger alltså hos kommunen. Enigheten om att det är ett riktigt förhållande är stor i Halmstads fullmäktige. Borgerligheten har i detta fallet gett sina principiella betänkligheter på båten. Ingen vill privatisera.

Och det är i och för sig förklarligt. När stan köpte anläggningen 1948 var den nerkörd till botten. Investeringar hade inte gjorts på

Sigvard Classon:

TYLÖSAND

— vår "mesta" badbalja

SERAD BADORT

många år. Underhållet hade eftersatts. Gästernas vanor och ställets hållningslöshet hade gett Tylösand ett tvivelaktigt rykte. Scandal buties, som det heter på utrikiska, drev i växande omfattning sin "näring" om inte på strandens dyner, så inte långt ifrån. Det var inte så noga med sederna och kvaliteten. Att ägaren tjänade pengar var det huvudsakliga. Som i så många liknande fall förväxlades ändamålet. Huvudsyftet blev en bisak och bisaken blev det allt dominerande.

En detalj i sammanhanget är att det var en högerman i fullmäktige, som första gången föreslog att stan skulle köpa Tylösandsanläggningarna. Det ansågs riktigt att "staden borde vidtaga alla nödiga åtgärder för

att tillvarata sina intressen beträffande Tylösand och för att stimulera badortens utveckling i rätt riktning".

En till köpet medverkande omständighet var att stan sedan mitten av förra seklet ägde marken, där badanläggningarna ligger. År 1852 hade man bytt med Kronan, som hellre ville ha egendomar på annat håll i stans omgivning. Fotografen Hallberg hyrde alltså marken av stan, för övrigt på mycket förmånliga villkor. Hans arrende var löjligt lågt och han hade till och med skaffat sig tillstånd att om tillfälle bjöds få sälja ut villatomter ur arrendemarken. Priset för de nu så eftertraktade tomterna var 40 öre per kvadratmeter!

Det bör nämnas att Tylösands havsbad inte ligger inom Halmstads kommungränser. Det är Söndrums kommun som står för det kommunala styret över Tylösand. Nu viskas det emellertid om inkorporering. Storkommunresonemangen gäller ju även Halland. Hur det blir vet ju emellertid ännu ingen. Halmstad och Söndrum har vad det gäller badstranden ett gott samarbete, det vitsordar Tylösandsbolagets styrelseordförande, *Evald Christensson*, som tillika sitter i stadsfullmäktige. Men att resonera om inkorporering går inte lika lätt. Det är kort stubin på den sprängpatronen!

Vem tjänar?

Man kan i sammanhanget fråga sig, vem som tjänar på en anläggning av Tylösandstyp. Är det Söndrum, som tar hem det mesta av badlivet? Stan, som äger bolaget, har förpliktelser av stor ekonomisk omfattning. Aktiebolaget Tylösands Havsbad går visserligen ihop sedan ett antal år och har till och med gett en liten vinst de senaste åren. Men man vill hålla anläggningen tip top. Och det kräver växande investeringar. Söndrum kommer liksom undan det mesta i den vägen men får givetvis en hel del skatteintäkter.

En diskussion kring de här tingen pågår i Halland. Det är en principiell debatt, så den rör inte direkt det här anförda exemplet. Hallandskommunernas samorganisation för bad och camping med riksdagsman *Tore Bengtsson* i Halmstad som ordförande vill ha en utredning, om hur mycket kommunerna ger ut och vad de tar in på turismen.

Det finns redan vissa siffror. Länet i sin helhet sägs tillföras 100 miljoner per år av köpsugna turister. Och i runt tal 300 hallänningar beräknas ha helårssysselsättning av turistnäringen. Turistintendenten för länet, överste *G. F. Lundgren* hävdar att Halmstadsområdet, som omfattar en vidsträckt räjong med stan, Tylösand, Haverdalsstrand, Viken, Laholm med flera orter, tillförs cirka

Forts. nästa sida

● Över 1 kilometer lång är sandstranden vid Tylösand. En het och solig sommardag kan här ligga mellan 15—20 000 personer.

● En mycket stor del av de säsonganställda är studerande. *Ulla Rudenstam* (t. v.) och *Birgitta Häreblad* från Karlsborg respektive Skövde skall bli skolkökslärarinnor. Här lär de sig lägga räkor på "sandvikarna" till kvällens danssupé i stora matsalen i Tylöhus.

● Idyllen finner man vid stugorna vid Tjuvåhlen. Bolaget hyr ut tomten för 60 kronor per år. Stugan bygger man själv efter vissa av badbolaget fastställda regler. Många stugägare hyr ut. På bilden ett par norrkopingsflickor, som hyrt in sig i stugan för 90 kronor i veckan. Flickorna var storbelåtna.

● Familjen *Mauritz Johansson* från Örkeljunga är envetna campare. I 15 år har de tillbringat sina semestrar i tält på olika campingplatser landet över. Ingenting går upp mot camping, säger alla fem, från 4 veckor gamla minstingen *Anita* till *Mauritz* själv. Tylösand har välskötta campingplatser, anser fru *Johansson*.

20 miljoner kronor per säsong. Vad det gäller Halmstad och Tylösand skulle det gälla cirka 2 miljoner per år.

Mot dylika inkomstsiffror vill de berörda hallandskommunerna nu ställa utgiftssiffror. Hittills rör det sig väl inte om så stora belopp. Men de svällande turistströmmarna, strukturförändringarna inom turistnäringen, billismens biverkningar med campingplatser, parkering och allt annat gör att "tyranner" i de kommunala församlingarna med en viss oro räknar med väldiga investeringskrav i turism under de närmaste åren. Och under sådana perspektiv kan det vara intressant att i kalla siffror få se hur relationerna är mellan inkomster och utgifter. Det finns de som tror att utgifterna är störst.

Dyrbart . . .

Tylösand är ett belysande exempel på att det verkligen kostar pengar att ordna ändamålsenligt för fritid och semester. Och att det — som högerfullmäktige, överste *Lundgren* uttryckte det — "är för dyrt för en enskild företagare att klara så stora projekt med de framöver växande investeringsbehoven". Skall man på ett effektivt sätt kunna tillvarata de utomordentliga naturliga förutsättningarna vid Tylösand, så vill det kommunala resurser till.

Under åren 1948—56 investerade stan cirka 4 miljoner kronor i badbolaget, säger styrelseordföranden *Evald Christensson*, som suttit i bolagsledningen sedan stan övertog Nödvändigheten därav var ju emellertid ingen överraskning. Företaget var nerslitet och vi visste vad vi gav oss in i. Med hänsyn härtill är det heller ingen överraskning att bolaget de första åren efter övertagandet gick med rätt stora förluster. Numera går emellertid rörelsen bra. Trots kraftiga avskrivningar har smärre vinster kunnat redovisas.

Vi är emellertid optimistiska. Även under fjolårets regniga sommar klarade vi oss hyggligt. Problemet är att säsongen här i landet är så kort. För att förlänga den har vi ett av hotellen öppet året runt för konferenser och sammanträden. Det har slagit väl ut. Tylösand är numera lika känt som konferens- och kursplats som "badbalja".

. . . men också för badgästen

Om det är dyrt för företaget att hålla i gång, så blir det också dyrt för gästen. Och det är utan tvivel inga låga priser på Tylösand. Men det finns en rätt bred differentiering, prisskalan går från 12 kronor per enkelrum i annexvillorna till 35 kronor på hotell Tylöhus. Dubbelrum kan man få från 18 till 65 kronor, det senare med dagrum, bad och "balkong mot havet". Helpensionspriserna blir därefter. Men rummen är snygga och maten är god. Det är dans varje kväll någonstans inom etablissemanget. Barerna är öppna till 2 för den som så önskar, orkar och har råd. Och rouletterna snurrar — fast nästan bara på låtsas — utan kontantinsats.

På campingplatserna blir naturligtvis allting mycket billigare. Där betalas det 3 kronor dygnet för en tältplats (4 kronor om tältet är av det större slaget).

— Kära Majsan! Ja, nu är jag i Tylösand, och du kan tro jag är omsvärmad...

Socialiserad... Forts. från sid. 10

För det håller bolaget vakt, hygieniska anordningar för disk, toalett och tvätt samt parkeringsplatser. Och i närheten en barservering, där man kan äta stekt fläsk eller annat gott för 3—4 kronor per portion.

För mera permanenta "tältare" finns det ett särskilt område, där stan för 60 kronor om året hyr ut tomter för enklare bebyggelse. Där står nu 370 masonitstugor och fler blir det. Det är företrädesvis halmstadsbor man hittar där. Men också en och annan från andra landsändar. Och så hyrs det ut. Det finns alltid folk, som vill göra förtjänst på sånt här, säger Evald Christensson. I den mån priserna blir allt för kraftigt tilltagna kan vi emellertid inte i längden godta detta. Så vi överväger nu att ingripa.

Lika för alla gäst kategorier är stranden och det evigt rörliga Kattegatt. Antingen man betalar 3 kronor för sitt nattlogi eller 65 har man samma rätt till stranden och vattnet. Sanden är evigt lika mjuk och vattnet lika klart och salt.

För att inte tala om solen därovanför! Den ingår i priset i samma mängd och med samma styrka oavsett hur välfylld plånboken är.

Inte minst är det ett kommunalt initiativ! Det är nämligen det kommunala badbolaget som skapat förutsättningarna för att de naturliga tillgångarna blir tillgängliga för alla genom att man anpassat badrörelsen efter differentierade resurser.